

Висновок. Поліцейський хортинг не містить у собі жодної негативної або фанатичної ідеології, направленої на скоєння злочинних дій, а його основи випливають з ефективності та природності спортивних і прикладних прийомів, що використовуються для фізичної підготовки людей, чия професійна діяльність носить правоохоронний характер. Основна ідеологічна спрямованість поліцейського хортингу носить захисний характер, а його основний моральний принцип – готовність і прагнення допомогти людині.

Список використаних джерел

1. Єрмоєнко Е.А. Філософсько-методологічні засади поліцейського хортингу як підготовча база працівників поліції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://horting.org.ua/node/41568>.
2. Всеукраїнські правила змагань з поліцейського хортингу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pctma.org.ua/?p=136>.
3. Діхтяренко З. Вплив патріотизму на формування суті поліцейського хортингу / Зоя Діхтяренко // Матеріали науково-практичного семінару, присвяченого Першому чемпіонату України з поліцейського хортингу / [ред. колегія: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2015 Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/707684/>.
4. Офіційний сайт Української Національної Федерації Хортингу. Федерація твоєї Батьківщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.horting.org.ua>.

УДК 37.091.4:316.647.5:[351.74:796.85]

Валерія Нечерда,

кандидат педагогічних наук, Інститут проблем виховання НАПН України,

Голова Громадської Спілки «Всеукраїнська ліга історії та культури хортингу»

ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ЗАСОБАМИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ХОРТИНГУ

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства позначений труднощами становлення, суперечливим і повільним утвердженням моральних цінностей. Це спричиняє прояви нетерпимості між людьми, ескалацію конфліктності, поширення насильства, порушення прав і свобод окремих громадян. Окреслені суперечності особливо позначаються на молодому поколінні, у свідомості та поведінці якого ще не закріпилися позитивні установки. За таких обставин майбутнім працівникам поліції необхідні, разом із високим рівнем професійних компетенцій, також чітко сформовані моральні якості гуманістичної спрямованості, адже саме вони допоможуть їм у подальшому протистояти впливу негативних факторів професійної деформації. Період навчання курсантів ми вважаємо найбільш сприятливим для зміни ціннісної системи, зокрема виховання особистісної толерантності, що надалі визначить їх поведінку та професійну діяльність. Успішне вирішення цього завдання вважаємо можливим лише за умов упровадження у навчально-виховний процес програм поліцейського хортингу як системи вдосконалення особистості працівника поліції.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні основи і методику поліцейського хортингу розкрито у дослідженнях вітчизняних науковців Е. Єрмоєнко, Ю. Радченка, А. Ребрини, М. Хасанова й інш. та, насамперед, у працях засновника цього професійно-прикладного виду спорту Б. Шаповалова, що ввів до наукового обігу поняття «поліцейський хортинг» як системне утворення – спортивне єдиноборство, філософія і спосіб життя. У своїх розвідках вчений наполягає, що завданнями поліцейського хортингу є не лише технічна, тактична та психологічна підготовка працівників правоохоронних органів, але й розвиток їх фізичних, інтелектуальних та моральних якостей [2, с. 40]. Педагогічна рефлексія наукового доробку з поліцейського хортингу дозволяє стверджувати, що проблема виховання толерантності молодого покоління працівників поліції досі не розглядалася.

Виклад основного матеріалу дослідження. Арсенал поліцейського хортингу напрочуд багатий на різноманітні методи загальної і спеціальної фізичної підготовки та

психологічної перебудови особистості, розвитку необхідних для вирішення потреб правоохоронної діяльності якостей. Однак не менш потужною є духовна складова поліцейського хортингу, що є фактичною основою цього виду спорту та системи самозахисту й виживання і поліцейської системи самозахисту і контролю, що складають його прикладний розділ. *Духовний феномен поліцейського хортингу* полягає у правильному розумінні людиною свого місця та функцій у світі, у її готовності і здатності жити в гармонії із собою та суспільством. Розмірковуючи з цього приводу, сучасні дослідники наголошують, що при виконанні своїх професійних обов'язків працівник має докласти усіх зусиль, щоб не руйнувати інших і себе [1, с. 37]. Відтак на сьогодні поліцейський хортинг визначається не як принцип майстерного підкорення Іншого й перемоги над ним, не імператив грубого застосування сили. Це мудрий і виважений контроль за поведінкою людей, вміння говорити з Іншим його мовою, досвід тлумачення різноманітних ситуацій, продумана міра втручання у них, вміння грати в різноманітні соціальні ігри. З цієї точки зору, правоохоронець, що досягнув мистецтво поліцейського хортингу, практично володіє смислами, недоступними іншим. Саме тому він більшою мірою готовий до подій, що виражаються діями інших, до того, щоб наступні події були виражені вже взаємодією. Така позиція представника поліції неодмінно передбачає продуману дозу толерантності.

У педагогічних дослідженнях *толерантність* представлена як моральна риса, що характеризується ставленням до іншої людини як до рівновартісної особистості й виражається у свідомому пригніченні відчуття неприязні, яке викликано всім тим, чим відрізняється Інший (зовнішність, манера мовлення, смаки, образ життя, переконання і т.п.). При цьому вчені зазначають, що *толерантність не є відмовою від застосування сили, але являє собою рішучість застосовувати її в інтересах правди, законності та милосердя*. Усвідомлення цього є важливою умовою майбутньої професійної діяльності працівників поліції. Проте для виховання цієї моральної якості в представників правоохоронних органів необхідно визначити, якими саме рисами повинна володіти толерантна особистість.

На основі дослідження ряду джерел, що визначають ознаки толерантної особистості, ми уточнили перелік складових толерантності й доповнили їх рядом ознак, необхідних, на нашу думку, працівникові поліції, а саме: впевненість у собі, сила волі, рефлексивність, гнучкість. Отже, нами об'єднано у комплекс якостей толерантної особистості представника правоохоронних органів наступні риси: *терпимість* – ставлення з повагою до виявлення несхожості; *чуйність* – здатність помічати й брати до уваги інтереси й потреби інших, готовність віддати свою увагу співрозмовнику (вміння слухати); *самовладання* – вміння володіти собою, своїми емоціями та вчинками, тобто вміння тримати під контролем свідомості свої емоції, думки й відповідно до цього вибудовувати свою поведінку; *впевненість у собі* – адекватна оцінка власних сил і можливостей, віра в подолання перешкод; *сила волі* – сила усвідомленої, обдуманого дії, свідомо схильність і міцне прагнення щодо вибору й досягнення певних цілей; *рефлексивність* – усвідомлення власної неоднозначності, особливостей характеру й поведінки; *емпатія* – здатність до співпереживання, осягнення емоційного стану іншого, розуміння його на рівні чуттів, намагання емоційно відгукнутися на його проблеми; *доброзичливість* – ставлення до іншої людини, заґрунтоване на загальнолюдських цінностях; *гнучкість* – вміння в залежності від складу учасників подій та обставин, що склалися, прийняти рішення та побудувати систему стосунків.

Інтент-аналіз (цільове спостереження) виховної практики поліцейського хортингу дозволяє стверджувати, що в його системі зазначені складові толерантності органічно взаємопов'язані і взаємозбагачують одна одну. Саме засобами поліцейського хортингу відбувається виховання толерантності працівника поліції на всіх рівнях пізнання (знання, розуміння, емоційна оцінка, застосування), що безпосередньо впливає на

загальну успішність навчально-виховної роботи. Такий потенціал цього спортивного єдиноборства дозволяє використовувати його надбання не лише для вирішення потреб правоохоронної діяльності – у наш час поліцейський хортинг є «продуктом», необхідним кожному свідомому громадянину [3].

Висновки. Подальші перспективи досліджень проблеми виховання толерантності особистості в системі поліцейського хортингу, на нашу думку, пов'язані з пошуком ефективних форм і методів розвитку морально-етичних якостей працівників правоохоронних органів різних вікових категорій, що є особливо необхідним у сучасній культурно-історичній ситуації. У зв'язку з цим перспективність заявленої теми полягає у всезростаючій потребі формування відповідальності працівників поліції за результати власної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Психолого-педагогічні особливості підготовки майбутніх правоохоронців до безпечної діяльності в екстремальних ситуаціях / Б. Б. Шаповалов, М. Х. Хасанов, В. С. Бажанюк. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2015. – 114 с.
2. Шаповалов Б. Б. Національні українські бойові мистецтва, як засіб формування готовності до дій в екстремальних умовах / Б. Б. Шаповалов // Мат-ли Міжн. наук.-практ. конф. «Національні бойові культури в контексті світової цивілізації. Феномен» (м. Запоріжжя, 13 серпня 2015 р.). – Запоріжжя, 2015. – С. 37–41.
3. Шаповалов Б. Б. Поліцейський хортинг – сучасний національний професійно-прикладний вид спорту / Б. Б. Шаповалов // Мат-ли наук.-практ. семінару, присвячені Першому чемпіонату України з поліцейського хортингу (м. Київ, 11–14 червня 2015 р.) [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К.: Паливода А. В., 2015. – С. 116–118.

Вікторія Овсяннікова,

студентка Університету державної фіскальної служби України

Науковий керівник:

С. А. Рябіна, старший викладач кафедри

фізичного виховання, спорту та здоров'я людини ННІСФБПР УДФСУ

ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ХОРТИНГ – ІСТОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, МІСЦЕ В СИСТЕМІ БОЙОВИХ МИСТЕЦТВ

Хортинг – вид спортивного єдиноборства, створений в Україні. Хортинг позиціонується не тільки як бойове мистецтво, а і як система комплексної фізичної підготовки, самовдосконалення, морального, духовного та культурного виховання, наближеного до українських традицій. Засновник (Е. А. Єрьоменко) цього виду спортивного єдиноборства пояснює, що слово «хортинг» походить від назви острова Хортиця, де розташовувалася Запорізька Січ. 21 серпня 2009 року, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, офіційно визнало хортинг видом спорту.

Загальновідомо, що одні й ті ж чи схожі прийоми існували в усіх народів світу (в Україні – хортинг, в Японії – дзюдо, карате, в Китаї – ушу, в Кореї – тхеквондо тощо). Хортинг, будучи порівняно молодим видом спорту, має давні та славні історико-культурні корені. Ідея виникнення хортингу, як комплексної системи самовдосконалення особистості, заснованої на фізичному, морально-етичному та духовному вихованні, пов'язана з відродженням давніх народних традицій козаків, що передавалися з покоління у покоління. Слово «хортинг» походить від назви відомого в світі славетного острова Хортиця, де була розташована Запорозька Січ, яка відіграла прогресивну роль в історії українського народу. Система підготовки, виховання характеру в найжорстокіших рукопашних двобоях, у яких дозволялася вся можлива техніка самооборони, вдосконалення майстерності та надбання змагального духу запорозьких козаків лягли в основу хортингу як виду спорту. Тим паче, нині основна мета хортингу – популяризація та підвищення ролі фізичної культури і спорту, патріотичне виховання, залучення дітей та юнацтва до здорового способу життя, відволікання від шкідливих звичок, виховання особистості в дусі добропорядності й патріотизму.